

ÕIGUSKANTSLER

Adressaat
Aadress

Teie 25.12.2010 nr

Õiguskantsler 18.01.2011 nr 6-1/110072/1100227

Seisukoht vastuolu mittetuvastamise kohta
liiklusseaduse § 44 lg 3 põhiseaduspärasuse küsimuses

Austatud

Tänan Teid, et pöördusite minu poole liiklusseaduse § 44 lg 3 põhiseaduspärasuse asjus. Täpsemalt palusite mul hinnata, kas kõnealune norm on kooskõlas põhiseadusega osas, milles see ei anna Maanteeametile kaalutusõigust otsustada, kas kehtivuse kaotanud juhiloa vahetamiseks tuleb isikul sooritada liiklusteooria- ja sõidueksam.

Kirjutasite, et elasite kaheksa aastat välisriigis. Välisriigis elades kaotas Teie juhiluba kehtivuse. Kehtivuse kaotanud juhiluba Teil välisriigis uue juhiloa vastu vahetada ei õnnestunud. Seda põhjusel, et Eesti välisesinduse kaudu sellist toimingut teha ei saanud. Juhiloa vahetamiseks pidanuks Te naasma Eestisse ning isiklikult Maanteeametisse ilmuma ja esitama vastavasisulise taotluse. Seda Te võimalikuks aga ei pidanud.

Naasnud kaheksa aasta pärast Eestisse, soovisite kehtivuse kaotanud juhiloa vahetada välja. See oli võimalik, ent üksnes liiklusteooria ja -sõidueksami sooritamise korral. Nimelt sätestas liiklusseaduse (edaspidi LS)¹ § 44 lg 3, et kui isik ei ole vahetanud juhiluba 12 kuu jooksul selle kehtivuse tähtaja möödumisest arvates, saab ta juhtimisõiguse taastada juhul, kui ta sooritab edukalt liiklusteooria- ja sõidueksami. Leidsite, et liiklusteooria ja -sõidueksami sooritamise kohustus olukorras, kus Teil polnud võimalik Eesti välisesinduse kaudu juhiloa vahetamist taotleda, on käsitatav Teie karistamisena. Teie hinnangul peaks liiklusseadus võimaldama teha erandeid ning andma Maanteeametile kaalutusõiguse otsustamiseks, millal on juhiloa vahetamiseks liiklusteooria ja -sõidueksami tegemine vajalik.

Palusite mul ka vastata, miks pole Maanteeametil õigus teha LS § 44 lõikest 3 erandeid ning millal osutub selliste erandite tegemine võimalikuks.

Minu vastus Teile on järgnev.

¹ Seadus on kättesaadav arvutivõrgus: <https://www.riigiteataja.ee/akt/13336397>.

Riigikohus on leidnud, et juhtimisõigus pole inimese n-ö sünnipärane õigus, sest seda tuleb riigilt taotleda liiklusseaduses ja selle alusel antud õigusaktides sätestatud tingimustel.² Nähtuvalt LS § 28 lõikest 1 antakse juhtimisõigus Eesti kodanikule, kelle alaline elukoht on Eestis, ja elamisloa alusel Eestis viibivale välismaalasele, kui nende vanus ja tervises seisund vastavad kehtivatele nõuetele ja kui nad on saanud vastava ettevalmistuse ning edukalt sooritanud nõutava liiklusteooria- ja sõidueksami. Riigikohtu hinnangul peab isik neile nõuetele, sh nõudele, et Eesti kodaniku alaliseks elukohaks on Eesti, vastama ka juhiloa vahetamisel.³ Seega olukorras, kus isiku alaline elukoht on välisriigis, pole isikul õigust taotleda kehtivuse kaotanud juhiloa vahetamist uue juhiloa vastu. Viimasest tulenevalt poleks Te saanud kehtivuse kaotanud juhiloa uue juhiloa vastu vahetamist taotleda ka siis, kui Eesti välisesinduse kaudu oleks toona juhilube väljastatud.⁴ Seda muidugi juhul, kui Teie alaline elukoht oli juhilubade kehtivuse kaotamisel väljaspool Eestit.⁵

Minnes edasi LS § 44 lg 3 põhiseaduspärasuse juurde, siis märgin, et Riigikohtu kriminaalkolleegiumi hinnangul on see säte kooskõlas põhiseadusega. Riigikohtu kriminaalkolleegium põhjendas oma seisukohta järgnevalt: „Kolleegiumi hinnangul on juhtimisõiguse taastamise nõude puhul tegemist sobiva, vajaliku ja mõõduka abinõuga, mis tagab muu hulgas mootorsõiduki juhi tervisekontrolli, nagu ka selle, et enam kui 12 kuud mootorsõiduki juhtimisest eemal olnud isik läbiks teadmiste ja oskuste kontrolli enne uuesti mootorsõiduki juhtimisele asumist. Samuti ei kohtle seadus võrdselt isikuid, kellel on juhtimisõigus ära võetud lisakaristusena ja neid, kelle juhiloa kehtivuse tähtaeg on möödunud - viimased ei pea sooritama uusi eksameid, taotledes juhiloa vahetamist aasta jooksul pärast selle kehtivuse lõppemist. Kolleegium mõõnab, et kuigi LS § 44 lg 3 ei saa välistada selliseid olukordi, milles ka kehtiva juhiloaga isiku tervises seisund ei pruugi vastata kehtestatud nõuetele või tema liiklusalased teadmised ja sõiduoskused on mingil põhjusel puudulikud, ei muuda viimatinimetatud asjaolu kõnealust sätet põhiseadusega vastuolus olevaks.“⁶ Pean Riigikohtu kriminaalkolleegiumi põhjendust veenvaks ning ühinen kolleegiumi arvamusega LS § 44 lg 3 põhiseaduspärasuse osas.

Mis puutub aga Teie küsimusse, miks pole Maanteeametil õigus teha LS § 44 lõikest 3 erandeid ning millal osutub selliste erandite tegemine võimalikuks, siis pean tunnistama, et ma pole pädev ja ei oska Teie küsimusele vastata, kuna ma pole liiklusseadust ega selle eelnõud välja töötanud. Küll peab aga Teie küsimusele oskama vastata Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ning Maanteeamet. Seda põhjusel, et vastavalt märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise seaduse⁷ §-le 3 annab tasuta selgitusi tema poolt välja töötatud õigusaktide või nende eelnõude, asutuse tegevuse aluseks olevate õigusaktide ja asutuse pädevuse kohta valitsusasutus, valla- või linnavalitsus, osavalla ja linnaosa valitsus või valla- või linna ametiasutus. Seega on Teil võimalik saada täpsemaid selgitusi, miks LS § 44 lg 3 ei anna Maanteeametile kaalutusõigust otsustada, kas kehtivuse kaotanud juhiloa vahetamiseks tuleb isikul sooritada liiklusteooria- ja sõidueksam, ning miks on LS § 28 lõikes 1 seatud tingimuseks, et juhiloa vahetamisel peab isik olema Eesti alaline

² RKKKo 13.05.2010. a, nr 3-1-1-18-10, p 6, kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.riigikohus.ee/?id=11&indeks=0,1,69,14211,14528,14533&tekst=222525050>.

³ RKKKo 13.05.2010. a, nr 3-1-1-18-10, p 6, kättesaadav arvutivõrgus:

<http://www.riigikohus.ee/?id=11&indeks=0,1,69,14211,14528,14533&tekst=222525050>.

⁴ Alates 01.07.2009. a võib konsulaarametnik või aukonsul väljastada Eesti juhiloa, rahvusvahelise juhiloa, esmase juhiloa või nende duplikaadi välisriigis viibivale Eesti kodanikule. Sellisel juhul tuleb kõigepealt esitada juhiloa vahetamise taotlus Maanteeameti liiklusregistri büroole. Seejärel on võimalik välisesindustest ning aukonsulite käest saada juhiluba kätte. Teave on kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.mnt.ee/index.php?id=10644>.

⁵ Sõltuvalt isiku uuest elukohariigist võib tal olla õigus vahetada talle Eestis välja antud juhiluba elukohariigi juhiloa vastu.

⁶ RKKKo 13.05.2010. a, nr 3-1-1-18-10, p 9, kättesaadav arvutivõrgus: <http://www.riigikohus.ee/?id=11&indeks=0,1,69,14211,14528,14533&tekst=222525050>.

⁷ Seadus on kättesaadav arvutivõrgust: <https://www.riigiteataja.ee/akt/12790591>.

elanik, Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumilt või Maanteeametilt. Lisaks on Teil tulenevalt eespool viidatud seadusest õigus teha Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile liiklusseaduse muutmist puudutavaid ettepanekuid.

Täna Teid veel kord pöördumise eest.

Austusega

Indrek Teder